

Корольков В.В.
кандидат економічних наук, професор
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна
Шапарна О.О.
магістр
Національний університет «Запорізька політехніка»
м. Запоріжжя, Україна

УПРОВАДЖЕННЯ В ОРГАНАХ ПУБЛІЧНОЇ ВЛАДИ ТЕХНОЛОГІЙ ЕЛЕКТРОННОГО ВРЯДУВАННЯ

Окрім очевидних позитивних моментів впровадження електронного врядування як для держави, так і для її громадян, на даному етапі поступового впровадження цього інструментарію в українську дійсність набагато легше дати оцінку можливим ризикам та недолікам у вже впроваджених послугах. Таке дослідження може стати при нагоді як засіб вдосконалення вже існуючого інструментарію, а також запобігання можливим ризикам. Адже на фоні активізації розвитку електронного уряду в Україні досить ясно вимальовується загроза з боку кіберзлочинності та можливості маніпуляції свідомістю громадян, що особливо небезпечно в умовах військового вторгнення країни-агресора.

Метою дослідження є окреслення поняття електронного врядування та особливостей його розвитку в публічних органах влади України, оцінка ризиків та ефективності впровадження цього інструментарію, а також висвітлення переваг та недоліків. Причому об'єктом дослідження визначаються процеси здійснення електронного врядування в Україні. Електронне врядування розглядається як інструмент відкритого діалогу між публічними органами влади та суспільством.

Діджиталізація врядування або електронне врядування – процес переведення урядової інформації у цифровий формат, що спрощує обробку, доступність такої інформації, а також виконує комунікативну функцію між публічними органами влади та громадянами. Електронне врядування забезпечується впровадженням електронного документообігу, надання електронних послуг, відкритість уряду для громадян. Цей інструментарій забезпечує прозорість державної діяльності, відкритість системи, доступ до державних послуг, а головне, наближає державний апарат до громадян і значно підвищує рівень довіри до влади.

Програма Президента України «Держава у смартфоні», яку впроваджує Мінцифра [1] у взаємодії з іншими міністерствами та міжнародними організаціями – приклад діджиталізації врядування. Адже із лозунгу та «паперової обіцянки» за короткий час трансформувалася з мобільного додатку у діючий портал державних послуг і бізнес-платформу, що дозволяє замовити електронну версію паспорту, водійського посвідчення, зареєструвати ФОП або ТОВ, що діє на модельному статуті, зареєструвати новонароджену дитину, оформити соціальну допомогу тощо. Крім того, набувають активного розвитку

«система єдиного вікна», електронна медицина, електронна комерція, електронна освіта, які забезпечують доступність та прозорість наданих послуг, відкритість обміну інформацією.

Основними елементом ідентифікації стає електронний підпис, який створюється багатьма сертифікованими центрами. Електронний підпис дозволяє перевести обмін документами на якісно новий рівень, при якому файл з електронним підписом стає офіційним документом. Це дозволило значно розширити коло можливостей.

Іншим прикладом є електронний кабінет платника податків, який дозволяє як фізичній особі, так і суб'єкту господарювання після входу в систему з використанням електронного підпису отримати інформацію про стан сплати податків. Для суб'єктів господарювання система дозволяє організувати ведення звітності, підпис звітів електронним підписом і печаткою, отримання квитанцій про прийняття звітів.

Аналогічно відбувається обслуговування пенсійним фондом. Кожен громадянин, з використанням електронного підпису, може отримати доступ до інформації про виплату заробітної плати і надходження сум єдиного соціального внеску. Громадяни пенсійного віку можуть спостерігати за процесами нарахування пенсій, а також їх перерахунком.

Впровадження електронного урядування в Україні виникло не на пустому місці і час, який передував цим процесам, був необхідний для створення законодавчої бази [2]. На сьогоднішній день її обсяг становлять понад 300 нормативно-правових актів, призначення яких – окреслення функціонування процесів та взаємодій електронного урядування. До головних з них відносяться - Закон України «Про інформацію», Закон України «Про захист персональних даних», Закон України «Про ратифікацію Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних та Додаткового протоколу до Конвенції про захист осіб у зв'язку з автоматизованою обробкою персональних даних стосовно органів нагляду та транскордонних потоків даних».

Проте, існує ряд проблем у впровадженні електронного урядування, ігнорування яких не лише гальмує позитивні зрушення, а й несуть значну небезпеку як для громадян, так і для країни в цілому. Найбільш гостро постає проблема національної безпеки, адже відкритість даних в умовах відсутності належних систем захисту створюють умови для кіберзлочинності, протидія якій є першочерговим завданням [3, с.135]. Також серед проблем можна назвати сумісність тому, що її відсутність у програм органів державної і місцевої влади є значною перешкодою у обміні інформацією. Захист приватності потребує вдосконалення, адже з впровадженням доступу до баз даних часто відбувається несанкціонований збір даних громадян. Форс-мажорні обставини представлені збоями в роботі систем, відсутності резервного копіювання можуть взагалі призвести до повного колапсу електронних систем.

Процес вдосконалення діджиталізації урядування триває. Його забезпечення можливе за умов всебічного вивчення ризиків та залучення сучасних інформаційних технологій [4, с.50]. Крім того, покращення сучасного

стану електронного врядування можливе за допомогою наступних процесів[5, с.49]:

- запровадження новітніх інформаційних систем, здатних інтегруватися та взаємодіяти з існуючими програмами;
- удосконалення законодавства та введення відповідальності за несанкціонований збір даних;
- розробка та впровадження інформаційних технологій у сфері захисту інформації та протидії кіберзлочинності;
- попередження форс-мажорних обставин за допомогою оптоволоконних технологій інтернет-зв'язку, розробки програмного забезпечення захисту інформації.

Отже, електронне врядування – достатньо потужний інструмент для наближення держави до суспільства, підвищення рівня довіри та доступності отримання громадянами державних послуг [6]. Воно вирішує досить широкий ряд проблем – від корупції до низької продуктивності функціонування державного апарату [7]. Проте, як і будь-який інструмент на етапі впровадження має недоліки та потребує вдосконалення через вирішення таких проблем, як сумісність, захист інформації, форс-мажорні обставини.

Література:

1. Положення про Міністерство цифрової трансформації України. Постанова КМУ від 18 вересня 2019 р. № 856. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/856-2019-%D0%BF#Text> (дата звернення 01.11.2023)
2. Про схвалення концепції розвитку електронного урядування в Україні. Розпорядження КМУ від 20 вересня 2017 р. № 649-р URL: <https://www.kmu.gov.ua/npras/250287124> (дата звернення 01.11.2023)
3. Дяченко Н. Прогнозні оцінки динаміки впровадження електронного урядування в Україні. *Державне управління та місцеве самоврядування*. 2013. Вип. 2. С. 134-142.
4. Чальцева Е., Лавріщева А. Е-урядування: перспективи впровадження в українському просторі. *Політичне життя*. 2017. № 4. С. 48–53.
5. Константинівська А. Особливості запровадження електронного урядування в Україні. *Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія : Державне управління*. 2018. Т. 29(68), № 6. С. 47-50.
6. Ряховська Ю.Ю. Переваги та недоліки впровадження електронного уряду в країні. *Державне управління: удосконалення та розвиток* № 10, 2015. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1380> , (дата звернення 01.11.2023)
7. Бодуєв М.В., Болдуєва О.В., Ісіков С.М. Стан та перспективи розвитку електронного урядування в публічному управлінні України. *Економічний вісник*, 2020, №3, с.118-125